

Potem je gosp. arhivar *Anton Koblar* poročal o pasijonskih igrah na Kranjskem v Ljubljani, Novem Mestu, Škofji Loki in v Kranji. Te igre, navadne na Bavarskem in po drugih nemških deželah, uvédli so na Kranjskem zaradi kuge, ki je razsajala po deželi leta 1598. in 1599. Prirejali so na Véliki teden izprevode po mestnih ulicah in trgih. S podporo bratovščine trgovcev, jezuitov in drugih redovnikov so se te igre v kratkem času udomačile na Kranjskem; osebe iz najimenoitnejših stanov so sodelovale pri njih, celó stanovi so dovolili v ta namen 1000 glđ. Sosebno zanimljive so bile igre, katere so priredili kapucini leta 1721. v Škofji Loki s pomočjo meščanov in slovenskih kmetov. Gospod predavatelj je navel za poskušnjo nekatere slovenske pesmi, katere so prepevali kmetje pri izprevodu. Tù imamo začetek dramatike slovenske. Gospod A. Koblar je zanimljivo svoje predavanje zajel iz rokopisa »Instructio pro processione locopolitana«, katerega je našel v arhivu loškega kapucinskega samostana. — Poslušalci so oba predavatelja živahno pohvalili.

Mostovski.

Slovensko gledališče. »Dramatično društvo« je razvijalo v minulem meseci kaj živahno delavnost, zakaj igrale so se zgolj novosti. Zanimljivi sta bili zlasti predstavi dné 6. in dné 19. sušca, izmed katerih je bila prva na korist kapelniku dramatičnega društva gosp. prof. *Fr. Gerbiču*, druga pa na korist opernemu pevcu in režiserju *g. Fr. Bučarju*. Pri prvi se je ponavljala opereta »Mornarji na krov«, poleg nje pa smo videli štiri prizore iz Verdijevega »Trubadurja«. Predstavljalo se je namreč (v hrvaškem jeziku) II. dejanje véliki prizor Manrica (*g. Bučar*) in Azucene (*g. Gerbičeva*), IV. dejanje I. prizor Leonore (*g. Daneševa*) in Manrica z zborom, 3. prizor Azucene in Manrica, in poslednji prizor Manrica, Leonore in Azucene. Le-tá prvi poskus vélike opere na našem gledališču je vreden žive pohvale, in občinstvo ga je tudi pozdravilo jako simpatiški; sevéda se ne dá tajiti, da takšni prizori, iztrgani iz celotnega dejanja izgubé mnogo svoje moči in lepote. — Prav tisti prizori so se igrali dné 19. sušca, samó da se jim je dodal še 3. prizor Manrica in Leonore iz III. dejanja, kjer póje Manrico slovečo stretto. V začetku te predstave smo videli dva prizora iz Maillartove opere »Puščavnikov zvonček«, v katerih sta pela (v češkem jeziku) *g. Bučar* in *g. Daneševa*. V obče je treba reči, da sta obe operni predstavi jako ugajali. Beneficijanta gg. Gerbič in Bučar sta si pridobila velike zasluge za slovensko opero, in zató se tudi mi pridružujemo glasni pohvali, s katero ju je obakrat odlikovalo mnogoštevilno občinstvo.

Predstava dné 13. sušca: »Fužinar«. Igrokaz v štirih dejanjih. Francoski spisal *Georges Ohnet*. Po nemškem prevodu poslovenil *Val. Kopitar*. — Srečna misel je bila, da se je uprizorilo to slóveče delo, katero si je po vseh gledališčih pridobilo velik uspeh. Igrokaz je spisan po jednako imenovanem romanu Ohnetovem, zató ima tudi dôkaj momentov, ki nas precèj spominjajo romana. Sicer pa posamični prizori — zlasti Claire in fužinarja Filipa Derblaya — globoko vplivajo na gledalca, ker so izvedeni takó psihološko resnično. Igranju *g. Boršnikove* in *g. Boršnika* se je poznalo, da sta se vrlo zamislila v svojo nalogo; tudi sploh je bila predstava dobra. — Ali si ni bilo môči preskrbeti prevoda po izvirniku?

Predstava dné 20. sušca: »Diletantje«. Veseloigra v štirih dejanjih. Spisal *Julij Rosen*. Preložil *Vekoslav Benkovič*. — Ta igra se ne dviguje nad vsakdanje prikaze te vrste; Rosen je spisal dôkaj boljših. Ako se mimo tega nekateri igralci (sicer vedno jedni in isti) kár nič ne potrudijo, da bi proučili svojo nalogo, tedaj je sevéda uspeh še manjši. Vidi se nam, da nekateri igralci niti po imeni ne poznajo óne ozirnosti, katero so dolžni gledališkemu občinstvu.

Predstava dné 25. sušca: »Putifarjeva žena«. Burka v jednom dejanji. Po *A. Görnerji* poslovenil *Ignacij Borštnik*. — Oskromna ta burka se je izvajala jako malo

decentno, bodisi v igri bodisi v kostumih. Ako se kdaj ponoví, nikakor se ne smé v tej obliki. — »Codrillo«. Opera v 1 dejanji. Tekst in glasbo zložil *Rudolf Wurm*. Poslovenil *Fran Gerbič*. Ta opera ni uspela posebno; vzrok temu je nekoliko ta, da se glasba povsod ne prilega strastni vsebini, kolikor toliko zloženi po Vergijevelem slovečem delu, še več pa to, da se je opazalo dôkaj negotovostij pri zboru in pri orkestru. Vender se vzdrži na našem gledališči, ker ima tudi lepe glasbene točke in je mimo tega priprava za manjše odre.

Predstava dné 27. sušca: »Nora«. Igrokaz v treh dejanjih. Spisal *Henrik Ibsen*. Preložil *Fr. Svoboda*. To delo genialnega realista je prvo, ki se je predstavljalo na odru slovenskem. O »Nori« so mnenja različna; mnogo se je že pisalo za njo in proti nji. Izborna se v nji obravnava ženski problem, ki zanimlje gledalca od prvega do zadnjega prizora, samó konec se nam ni hotel prav prikupiti, dasi je dobro motiviran. Predstava je bila jedna izmed najboljših predstav; gospá *Borštnikova* nam že davno ni prijala takó kakor v veliki in težki nalogi Norini. Tudi drugi so storili svojo dolžnost, g. *Sršen* pa zopet ni bilo popolnoma jasno, kaj naj igra, in zató sevêda tudi ne, kakó naj igra.

Osebné novice. Č. g. *A. Áškerc* se je zaradi bolehnosti začasno odpovedal svoji službi v Vitanji. — Gosp. prof. *Fr. Hubad* je iz Gradca začasno pozvan v naučno ministerstvo. — G. *Jozef Rakež* je bil nedavno na graškem vseučilišči promoviran za doktorja medicine. — Skladatelja g. *Fr. S. Vilharja* v Zagrebu je imenovalo hrvaško pevsko društvo »Kolo« za svojega častnega člana.

Tristoletnica Komenskega. Vesoljni pedagoški svet je te dni praznoval spomin češkega, slovanskega in občesvetovnega pedagoga Komenskega. Jan Amos Komenský se je porodil dné 28. sušca 1592. leta v Ogerskem Brodu. Oče in mati sta mu umrla zarano, toda ker sta bila imovita, bilo je Amosu pomočkov dovolj za šolske nauke. Iz početka je hodil v domačo šolo, leta 1608. pa je prišel v latinske šole, kjer se je zlasti iskreno učil latinščine. Pozneje je studiral v Herbornu in Heidelbergu, prišel tudi na Nizozemsko in Angleško; leta 1614. pa se je vrnil v domovino, kjer so ga izvolili za voditelja šoli v Prerovi. Štiri leta pozneje je bil šolski voditelj in propovednik jednote ali občine čeških in moravskih bratov v Fulneku. V obeh mestih je marljivo pisal šolske knjige in se trudil, kakó bi izboljšal šolski pouk. Toda ko so Španci leta 1621. zapalili Fulnek, izgubil je vse knjige in rokopise. Vzpričo velikih verskih zmed se je Komenský delj časa skrival pri svojem zaščitniku Karlu Žerotinu, in ko je napósled leta 1628. prišel ukaz, da se mora izseliti vsakdo, ki ne vzprejme vere katoliške, napotil se je bridko iskušani mož v najhujši zimi na Poljsko. Leta 1623. je še spisal »Labyrinth svetá« in leta 1625. pesem »Hlubina bezpečnosti«, oboje v češkem jeziku. Prišedši na Poljsko, vodil je v Lešnu ondoto gimnazijo in spisal mimo drugega slavni knjigi »Janua linguarum reserata« in »Didactica magna«. Po teh in drugih spisih je zaslul učeni mož po vsi Evropi, leta 1642. ga je naprosila angleška vlada, naj bi prišel na Angleško urejat šole po svojih načelih, takisto ga je pozneje naprosila švedska vlada. Nató je prišel v Elbing in Gdansko. Prav takrat (leta 1648.) ga je izvolila občina čeških in moravskih bratov v Lešnu za svojega vladiko, in Komenský se je vrnil v Lešno. Dve leti kesneje se je napotil v Saras-Patak na Ogersko, kamor sta ga pozvala knez Jurij Rakóczy in njega soproga Suzana. Ondu je zvršil najslavnejše svoje delo »Orbis pictus« ali »Svet v slikah«, v katerem je položil temelj nazornemu nauku. To monumentalno celo je izšlo leta 1657, in bilo preloženo v dvanajst evropskih in štiri azijske jezike. Po Rakóczyjevi smrti se je vrnil v Lešno, ali leta 1656. je izgubil vse imenje svoje, ko so si Poljaki v vojski s Švedi iz nova osvojili to mesto in je vpepelili. Komenský je pobegnil v Amsterdam, kjer je našel gostoljubno zavetje